

M 1/2013 vp

Laki

eläinsuojelulain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* eläinsuojelulain (247/1996) 22 § seuraavasti:

22§

Tarhauskielto

Eläinten tarhaaminen turkisten tuottamiseksi on kielletty.

Asetuksella voidaan eläinsuojelullisista syistä kieltää eläinten tarhaaminen myös muissa tuotannollisissa tarkoituksissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite turkistarhauksen lopettamiseksi Suomessa.

Ehdotus laiksi eläinsuojelulain (247/1996) 22 § muuttamisesta seuraavasti: Eläinten tarhaaminen turkisten tuottamiseksi on kielletty. Asetuksella voidaan eläinsuojelullisista syistä kieltää eläinten tarhaaminen myös muissa tuotannollisissa tarkoituksissa.

Muistion sisältö

1. Yleistä

2. Nykytila

2.1 Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö

2.2 Kansainvälinen lainsäädäntö, sopimukset, julistukset ja muu yleinen kehitys

2.3 Nykytilan arviointi

3. Esityksen tavoitteet

3.1 Keskeiset eläinten hyvinvointiongelmat lajeittain

3.1.1 Ketut

3.1.2 Supikoirat

3.1.3 Minkit

3.2 Suomalaisilla tiloilla tehdyt eläinsuojelutarkastukset

3.3 Tarhoilla tehtyjen kuvausten esille tuomia eläinsuojeluongelmia

3.4 Ympäristöongelmat

4. Esityksen vaikutukset

1. Yleistä

Lakimuutoksella muutetaan eläinsuojelulain 22 § seuraavasti: *Eläinten tarhaaminen turkisten tuottamiseksi on kielletty. Asetuksella voidaan eläinsuojelullisista syistä kieltää eläinten tarhaaminen myös muissa tuotannollisissa tarkoituksissa.*

Elinkeinovapaudesta poikkeaminen on tehtävä lain tasolla.

Eläinsuojelukehitys on ollut Euroopassa muutamien viime vuosien aikana nopeaa juuri turkistarhauksen kohdalla.

Turkistarhausta on arvosteltu jo pitkään ja arvostelu sekä sen myötä lainsäädännön kehittäminen ovat kiihtyneet viime vuosina. Kritiikin kohteena on ollut eläinten pitäminen sellaisissa oloissa, joissa hyvinvointia tai lajityypillisiä tarpeita ei ole voitu toteuttaa eläinten kannalta hyväksyttävällä tavalla. Toisaalta myös eläinten kasvattamista ja tappamista pelkästään turkisten tuottamista varten pidetään yhä laajemmin eettisesti kestämättömänä toimintana.

Yhä useammassa Euroopan maassa on eettisen keskustelun seurauksena kielletty turkistarhaus yksiselitteisesti kokonaan. Vaihtoehtoisesti useat Euroopan maat ovat asettaneet turkistarhauksessa eläinten hyvinvoinnille sellaisia vaatimuksia, jotka ovat eläinten kannalta tarpeellisia, mutta johtavat käytännössä taloudellisesti kannattavan turkistarhauksen loppumiseen.

Nykyisellään Suomen turkiseläinten suojelua koskevan valtioneuvoston asetuksen (1084/2011) mukainenkin turkiseläinten kasvattaminen aiheuttaa kaikille turkiseläiminä käytettäville lajeille merkittäviä hyvinvointiongelmia. Suomen eläinsuojelulaki¹ (247/1996) 3§ Yleiset periaatteet 1 momentti määrää, että eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet. Eläinsuojelulain 4§ Eläinten pitopaikka 1 momentti määrää, että eläimen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet.

Jo vuonna 2001 Euroopan komission tieteellinen komitea julkaisi raportin, jossa kuvattiin merkittäviä turkistarhauksen eläimille aiheuttavia hyvinvointiongelmia. Raportti suositteli muun muassa supikoirien tarhaamisen lakkauttamista toistaiseksi. Viime vuosina myös Suomessa tehtyjen turkiseläinten hyvinvointitutkimusten tulokset kertovat siitä, että eläimillä on käyttäytymistarpeita, joita ne eivät voi toteuttaa turkistarhoilla. Käytännössä tarhausta on vaikea kehittää niin, että se koskaan täyttäisi tarhattavien eläinlajien monipuoliset käyttäytymistarpeet ja olisi taloudellisesti kannattavaa. Käyttäytymistarpeiden huomiotta jättäminen aiheuttaa eläimille hyvinvoinnin heikkenemistä.

Turkistarhausta voidaan pitää eläinsuojelulain hengen vastaisena toimintana ja tähän perustuen se tulee kieltää.

Lainsäädännön puutteiden lisäksi Suomessa on toistuvasti havaittu, että edes nykyiset lainsäädännön vaatimukset eivät tarhoilla toteudu. Suomen ohella Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa on tarhojen kuvauksissa paljastunut törkeitä eläinten hyvinvoinnin laiminlyöntejä. Vammautuneet eläimet ovat usein turkistarhojen arkipäivää. Vammat ovat seurausta huonosta hoidosta, eläinten terveyden kustannuksella toteutetusta jalostuksesta ja olosuhteiden aiheuttamista eläinten käytöshäiriöistä, jotka johtavat muun muassa siihen, että eläimet pureskelevat itseään ja lajitovereitaan.

Muun muassa Norjassa Eläinlääkäriliitto on vedonnut turkistarhauksen kieltämiseksi ja Ruotsin eläinlääkäriliiton edustajan kommentit ovat olleet erittäin kriittisiä alaa kohtaan. Myös Suomessa lukuisat eläinlääkärit puoltavat tarhauksen lopettamista.

¹ <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247>

Turkistuotanto aiheuttaa eläinten hyvinvointihaittojen lisäksi merkittäviä ympäristöhaittoja. Suomessa MTT julkaisi vuonna 2011 raportin, jonka mukaan turkisten tuotanto aiheuttaa huomattavasti enemmän hiilidioksidipäästöjä kuin vertailumateriaalien tuotanto. Lisäksi turkistuotannon happamoittavat päästöt olivat raportin mukaan huomattavan korkeat.

Etenkin paikallisella tasolla myös turkistarhauksen rehevöittävät vaikutukset voivat olla merkittävä ympäristöhaitta.

MTT:n vuonna 2008 tuottaman raportin ”Turkistilojen talous ja alan merkitys sekä tulevaisuuden näkymät Suomessa”² mukaan turkistarha työllistää suoraan keskimäärin vain 0,7 henkilöä tarhaa kohden. Tämä tarkoittaa 700 täysiaikaista työvuotta. Noin 40 % Suomen tiloista on päätoimisia turkistarhoja, muilla tiloilla eläinten tarhaaminen on yksi tuotantosuunta muiden rinnalla. Valmiuksia muille aloille siirtymiseen on. Lisäksi myös tarhaajien ikärakenne tukee tarhauksesta luopumista ilman suuria uudelleentyöllistymisongelmia. Tarhojen työntekijöistä moni on ulkomailta palkattavaa kausittaista työvoimaa, eikä kansallisen työllistävyyden lasku ole suoraan verrannollinen työpaikkojen lukumäärään.

Turkiseläinten merkittävät hyvinvointiongelmat, turkistarhauksen ympäristövaikutukset sekä muualla Euroopassa tehdyt lainsäädännölliset päätökset tukevat turkistarhauksen lakkauttamista Suomessa. Elinkeinon lopettaminen voidaan toteuttaa siirtymäajalla, tukien tuottajien muille aloille ja eläkkeelle siirtymistä.

2. Nykytila

2.1 Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö

Suomessa säädellään turkiseläinten pidosta pääasiassa Valtioneuvoston asetuksella turkiseläinten suojelusta (VNa 1084/2011). Eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (7.6.1996/396) antavat yleiset raamit myös turkiseläinten pidolle.

Suomen eläinsuojelulaki (247/1996) 3§ Yleiset periaatteet 1 momentti määrää, että eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet. Eläinsuojelulain 4§ Eläinten pitopaikka 1 momentti määrää, että eläimen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet.

Voimassaolevan turkiseläinten suojelua koskevan valtioneuvoston asetuksen vähimmäisvaatimukset eivät riitä takaamaan eläinten hyvinvointia eivätkä täytä Suomen eläinsuojelulain vaatimuksia. Valtioneuvoston asetuksen uudistus tullaan toteuttamaan lähivuosina. Myös eläinsuojelulain kokonaisuudistus on käynnissä. Maa- ja metsätalousministeriö on viitannut asetuksen uudistustarpeesta ilmoittaessaan muiden Pohjoismaiden lainsäädäntöihin, jotka ovat turkiseläinten osalta Suomen lainsäädännön vaatimuksia huomattavasti tiukempia.

Euroopan Neuvoston pysyvän komitean laatimissa turkiseläinten pitoa koskevissa suosituksissa todetaan, että eläimiä ei tule tarhata niiden turkisten vuoksi, mikäli Neuvoston suosituksia ei pystytä noudattamaan (pysyvän komitean suositus 22.6.1999). Suosituksessa todetaan myös, että tarhattujen turkiseläinten perusvaatimukset terveyden ja hyvinvoinnin osalta koostuvat mm. sopivasti virikkeellisestä ympäristöstä, jossa lajityypilliset käyttäytymistarpeet, kuten muun muassa riittävästi tilaa liikkua, kiipeily- sekä uimismahdollisuudet, tulevat täytetyksi.

² <http://www.mtt.fi/mtts/pdf/mtts160.pdf>

Euroopan Neuvoston suositusta turkiseläinten pidolle ei Suomessa kuitenkaan täysimääräisesti noudateta. Esimerkiksi ketuille ei ole Suomen eläinsuojelulaissa määritelty piilopaikkaa. Euroopan neuvoston suosituksen mukaan kettujen tulee voida päästä piiloon ihmisiltä sekä muilta lähellä olevilta eläimiltä. Lisäksi Euroopan neuvoston listaamia lajityypillisiä käyttäytymistarpeita kuten uimismahdollisuutta ei huomioida Suomen tarhoilla.

Muun muassa Euroopan komission tieteellisen komitean raportin mukaan turkistarhojen olosuhteet eivät mahdollista eläinten lajityypillistä käyttäytymistä ja aiheuttavat eläimille erilaisia hyvinvointiongelmia. Myös viime vuosina Suomessa tehtyjen tutkimusten tulokset tukevat sitä, että turkiseläimillä on sellaisia käyttäytymistarpeita, joita ne eivät voi toteuttaa turkistarhoilla. Sellaisessakin tapauksessa, että turkiseläinten suojelusta määräävä valtioneuvoston asetus uudistetaan vastaamaan muiden Pohjoismaiden keskimääräistä tasoa, moni keskeisistä eläinten hyvinvointiongelmista jää edelleen jäljelle. Onkin huomioitava, että sekä Tanskassa että Ruotsissa on jo lopetettu kettujen tarhaus eläinten hyvinvointisyyistä ja asiasta keskustellaan Norjassa. Kaikissa Pohjoismaissa on käyty aktiivisesti poliittista keskustelua myös minkkitarhauksen kieltämisestä.

2.2 Kansainvälinen lainsäädäntö, sopimukset, julistukset ja muu yleinen kehitys

EU-lainsäädännössä ei ole olemassa yksityiskohtaisia turkiseläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia. Turkistilat kuuluvat neuvoston direktiivin 98/58/EY [5]³ alaisuuteen, jossa säädetään yleisistä vähimmäisvaatimuksista tuotantoeläinten osalta. Tämän direktiivin mukaan EU:n jäsenvaltiot voivat noudattaa näitä vähimmäisvaatimuksia, tai soveltaa tiukempia määräyksiä kuin mitä on säädetty tässä lainsäädännössä. Tämä luo mahdollisuuksia yksittäisille maille rajoittaa tai kieltää turkiseläinten pidon. Turkiseläinten lopetusmenetelmät sisältyvät neuvoston direktiiviin 93/119/EY⁴ eläinten suojelusta teurastus- tai lopettamishetkellä. Tämä lainsäädäntö korvataan 1.1.2013 voimaan tulevalla neuvoston asetuksella (EY) N: o 1099/2009⁵.

Turkistarhaus on tähän mennessä kielletty seuraavissa maissa:

- Iso-Britannia
 - o kaikki eläinten kasvatusta, jonka tavoitteena on teurastaa eläimet vain niiden turkin vuoksi, on kiellettyä. Laki astui voimaan vuonna 2000.
- Kroatia
 - o Kroatiassa turkistarhaus tulee kielletyksi siirtymäajalla, joka päättyy vuonna 2017. Kroatia oli aiemmin yksi maailman merkittävimmistä chinchilloja tarhaavista maista ja tuotanto oli taloudellisesti merkittävää. Tästä huolimatta kaikkien turkiseläinten tarhaaminen päätettiin kieltää.
- Itävalta
 - o Turkistarhaus kiellettiin kuudessa osavaltiossa vuonna 1998. Lopuissa kolmessa osavaltiossa turkistarhaus muuttui kannattamattomaksi tiukentuneiden säädösten takia. Samana vuonna viimeinen turkistarha lopetti toimintansa maassa. Vuonna 2004 Itävalta muutti eläinsuojelulakia sisältämään lauseen: "Eläinten tarhaaminen turkisten tuottamiseksi on kielletty". Lakimuutos tuli voimaan 1.1.2005.
- Bosnia-Herzegovina
 - o Maassa kiellettiin turkistarhaus kymmenen vuoden siirtymäajalla vuonna 2009.

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:221:0023:0027:FI:PDF>

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:55:31993L0119:FI:PDF>

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0001:0030:FI:PDF>

- Bulgaria
 - o Turkistarhaus on käytännössä kielletty erilaisin sitä rajoittavin säädöksin.

Turkistarhaus on osin kielletty tai muutoin lainsäädännöllä lopetettu seuraavissa maissa tai asiasta ollaan juuri tekemässä päätöstä:

- Hollanti
 - o Kettu- ja chinchillatarhaus kielletty
 - o Minkkitarhauskielto hyväksyttiin parlamentissa 2009. Asia on senaatin käsittelyssä keväällä 2012.
- Tanska
 - o Kettutarhaus kiellettiin kesällä 2009. Minkkitarhauskiellosta keskustellaan.
- Norja
 - o Norjan parlamentti käsittelee turkistarhauksen tilannetta kaudella 2012-2013. Maan eläinlääkäriliitto otti kielteisen kannan tarhaukseen vuonna 2009.
- Ruotsi
 - o Kettutarhauksen vaatimuksia on kiristetty. Ketuille on turkistarhoilla tarjottava mahdollisuus elämiseen toisten kettujen kanssa, liikkumiseen, kaivamiseen ja muuhun lajityypilliseen käyttäytymiseen.
 - o Minkkien tarhauksen kieltoa on esitetty ja kielto saatiin lähes aikaan, mutta poliittisen tilanteen muutokset aiheuttivat asian käsittelyn keskeyttämisen.
- Sveitsi
 - o Eläinsuojelulaissa turkiseläimiä koskevat vastaavat pitovaatimukset kuin eläintarhoissa. Tarhaus on loppunut.
 - o Sveitsin laki edellyttää esimerkiksi sitä, että vankeudessa kasvatettavalle minkille on järjestettävä vähintään kuuden neliömetrin tilat ja yhden kuutiometrin vesiallas.
- Saksa
 - o Kettu- ja minkkitarhaukselle vaaditaan siirtymäajalla muutoksia, jotka todennäköisesti lopettavat tarhauksen vuoteen 2016 mennessä.
 - o Minkkien pitopaikan täytyy sisältää vedellä täytetty uima-allas, jonka pinta-ala on vähintään 1m² ja jossa veden syvyys on vähintään 30 cm. Häkin pinta-alan on oltava vähintään 3 m² ja vähintään puolet siitä on oltava kiinteäpohjaista.
 - o Kettujen häkkien pinta-alan tulee olla vähintään 3 m²/eläin ja jokaisen häkin pinta-alan tulee olla vähintään 12 m². Lisäksi häkissä tulee olla vähintään 2 m² kaivuualue.
- Italia
 - o Tarhausta on rajoitettu, mutta lain tulkinnassa on epäselvyyttä.

Lisäksi turkisten myyntikieltoja on tehty ja käsitelty maa- ja kaupunkitasolla muun muassa Yhdysvalloissa ja Israelissa. Myös EU-alueella tiettyjen eläinlajien turkisten tuotanto, tuonti ja myynti on jo kielletty.

Vuoden 2009 alusta alkaen on koira- ja kissaturkisten tuonti EU-alueelle ja myynti EU:n sisällä ollut kiellettyä.

Toukokuussa 2009 Euroopan parlamentti hyväksyi hyljetuotteiden tuonti- ja myyntikiellon EU:n alueelle. Kielto estää hyljetuotteiden myynnin ja tuonnin EU-maihin. Kieltoon sai poikkeuksen Grönlannin alkuperäisväestö kulttuurillisista ja traditiiosyistä sekä Suomi ja Ruotsi, joissa edelleen saa harjoittaa pyyntiä. Suomea ja Ruotsia koskevan poikkeuksen mukaan markkinoille saa tuoda hyljetuotteita, jotka ovat seurausta pyynnistä, jonka ainoana tarkoituksena on meren luonnonvarojen kestävä kehitys.

Kiina

Turkiseläinten kasvatusta Suomessa on usein perusteltu argumentilla, että eläinten pito-olosuhteet ovat paremmat Suomessa kuin Kiinassa ja alaa tulisi siksi jatkaa maassamme.

Suomalainen turkisala on edistänyt turkistarhausta myös Kiinassa, jonne Suomesta on säännöllisesti kuljetettu siitoseläimiä turkistuotannollisiin tarkoituksiin. Eläinten pito-olosuhteet Kiinassa ovat pitkälti Suomen tiloja vastaavia. Kiinassa on paljon eläinsuojeluongelmia ja valvonta on suuressa maassa vaikeaa, mutta turkisala pyrkii kehittämään olosuhteita läntisiä vastaaviksi. Turkistarhauksen peruskäytännöt on omaksuttu länsimaista ja esimerkiksi suomalaiset ovat jakaneet turkistarhausoppejaan kiinalaisille. Toisaalta räikeitä eläinten hyvinvoinnin laiminlyöntejä ja pahasti vammautuneita hoitamattomia eläimiä on todettu myös Suomen turkistiloilla.

Suomalainen turkisala toimii jatkuvasti Kiinassa muotialalla turkisten kysynnän kasvattamiseksi ja edistää siten olemassaolollaan osaltaan myös Kiinan turkistarhauksen kasvamista.

Turkistarhauskieltojen laajentaminen kattamaan myös Suomen edistää sitä, että turkisten kulutus ja turkiseläinten kasvatus vähentyvät maailmanlaajuisesti.

2.3 Nykytilan arviointi

Turkistilojen määrä on laskenut Suomessa jatkuvasti. 1980-luvulta tähän päivään tarhojen määrä on pudonnut noin 6000 tarhasta noin 1000 turkistarhaan. Tämä on tapahtunut hallitsemattomasti suhdanteiden seurauksena. Viime vuosina tarhojen lukumäärä on edelleen jatkuvasti ollut laskussa keskimäärin hieman alle sadan tarhan vuosivauhtia. Samalla tarhojen keskimääräinen koko on kasvanut.

Suomen tarhoista nykyisin noin 97 % sijaitsee Pohjanmaalla, eli ala on keskittynyt maantieteellisesti hyvin voimakkaasti.

Lähivuosina turkisalaa tulee Suomessa leimaamaan turkistuottajien eläköityminen ja tuotannosta luopuminen tuottajien ikärakenteen vuoksi. Tarhaajista noin 40 % on yli 50-vuotiaita, ja vain noin 10 % alle 35-vuotiaita.

Turkistarha työllistää nykyisin keskimäärin 0,7 henkilöä tarhaa kohden. Noin 40 % tiloista on päätoimisia turkistarhoja, muilla tiloilla eläinten tarhaaminen on yksi tuotantosuunta muiden rinnalla. (lähde: Turkistilojen talous ja alan merkitys sekä tulevaisuuden näkymät Suomessa. 2008. MTT:n selvityksiä 160). Välillisestä työllistävytydestä on olemassa erilaisia arvioita. Tarhojen työntekijöistä moni on ulkomailta palkattavaa kausittaista työvoimaa, eikä kansallisen työllistävyyden lasku ole suoraan verrannollinen työpaikkojen lukumäärään.

Eläinmäärät Suomessa

Suomessa tuotettiin vuonna 2011 yli kolme miljoonaa turkiseläintä. 98% turkiksista tuotettiin STKL:n jäsentiloilla. Turkiseläinten määrät olivat vuonna 2011 STKL:n jäsentiloilla seuraavat: minkkejä 1,7 miljoonaa, sinikettuja 1,4 miljoonaa, hopeakettuja 102 000, kettujen lajiristeytyksiä 248 000 ja supikoiria 133 000 yksilöä. (STKL, Tilastot 2012)

Turkistuotannon laatu- ja sertifiointiohjelmat

Suomalainen turkisala aloitti turkistilojen sertifiointit vuonna 2005. Sertifiointiin liittyvässä tarkastuksessa käydään läpi tietyt tuotantokriteerit, jotka eläinten hyvinvoinnin osalta tarkoittavat pääosin eläinsuojelulain vähimmäisvaatimusten täyttymistä sekä pieniä muita parannuksia, kuten eläinten rokotuksiin liittyviä vaatimuksia.

Sertifiointi ei kuitenkaan takaa eläinten hyvinvointia merkittävästi suuremmissa määrin kuin mitä voimassa oleva lainsäädäntö vaatii. Suomalaisilla sertifioiduilla tiloilla noudatetaan huomattavasti löysempiä säännöksiä kuin esimerkiksi muiden pohjoismaiden turkistiloilla. Lisäksi on huomattava, että suomalaiset tilat eivät täytä edes Euroopan turkistuottajien suosituksia turkiseläinten pidolle (EFBA Code of Practice 1999⁶).

3. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on luopua elinkeinosta, jossa eläinten hyvinvointia ei pystytä riittävässä määrin toteuttamaan ja joka on haitallista ympäristölle eikä siten kuulu eettisesti toimivaan nyky-yhteiskuntaan. Turkistarhauksesta voidaan luopua siten, että nykyisille tarhaajille etsitään keinoja siirtyä muille aloille.

Turkiseläinten hyvinvointiongelmat ovat tutkimusten mukaan erittäin suuria. Merkittäviä syitä turkistarhaukseen liittyviin hyvinvointiongelmiin ovat:

- Erittäin pienet ja virikkeettömät häkit.
- Häkkien verkkopohja.
- Turkiseläimet eivät kuulu aidosti domestikoituneisiin lajeihin. Tarhausta on harjoitettu aktiivisesti alle 100 vuotta ja kantaa on täydennetty pitkään luonnosta
- Kyseessä ovat aktiiviset petoeläimet, joiden toiminnan ja liikunnan tarve on suuri.

Lisäksi turkisala aiheuttaa merkittäviä ympäristöhaittoja.

3.1 Keskeiset eläinten hyvinvointiongelmat lajeittain

EU:n vaatimissa vuosittaisissa eläinsuojelutarkastuksissa käydään osin sattumanvaraisesti ja osin riskiperusteisesti tarkastamassa 5-10 % turkistarhoista.

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tilastoissa vuodelta 2010⁷ todetaan, että tarkastetuista 57 turkistilasta 35 tarhalla (61 %) todettiin puutteita eläinsuojelusäädösten noudattamisessa.

Useimmiten ongelma oli häkkien luukkurakenteissa, joista kulumisen seurauksena pisti esiin rautalanganpätkiä, joihin eläimet voivat loukata itsensä. Vastaavaa häkkirakenteiden ongelmaa ei ole aiempien vuosien tarkastuksissa raportoitu. Laiminlyöntejä esiintyi myös tilavaatimusten noudattamisessa: yleisimmin ongelmana oli kolmen minkinpennun pitäminen kahdelle pennulle

⁶ http://www.efba.eu/european_policy_areas_animal_welfare.html

⁷ http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelun_valvonta/eu-tarkastukset/eu-elainsuojelutarkastukset_2010

mitoitetussa häkissä. Kaikkien kettujen häkeissä ei ollut vaadittua makuuhyllyä tai pureskelu- ja virikemateriaalia.

14 prosentilla tarkastetuista tiloista tarha-alueita ei ollut aidattu tai eläinten karkaamista estetty muilla rakenteilla. 13 prosenttia kaikista havaituista laiminlyönneistä johtui sairauksien hoidosta tai tarhalla kuolleiden eläinten lukumäärästä pidettävän kirjanpidon puutteista (lähde: Evira, Eläinsuojelutarkastukset 2010).

EU-komission teettämässä tieteellisiin tutkimuksiin perustuvassa selvityksessä (SCAHAW, 2001⁸) raportoitiin lukuisia kettujen, minkkien ja supikoirien hyvinvointiin kohdistuvia ongelmia häkkiolosuhteissa. Selvityksessä mainittiin muun muassa seuraavat ongelmat:

3.1.1 Ketut

- Ketuilla esiintyy epänormaalia käyttäytymistä, mm. pelkoa, pentujen tappamista, stereotyyppistä käyttäytymistä ja turkin puremista.
- Tyypillinen kettuhäkki ei täytä eläinten hyvinvointitarpeita: se on virikkeetön ympäristö, josta puuttuvat mahdollisuudet riittävään liikkumiseen ja esimerkiksi kaivamiseen. Liikunnan puutteesta johtuen ketut altistuvat luuston heikkenemiselle.
- Poikasten tuottamisessa on ongelmia jopa 18–44 prosentilla ketuista.

3.1.2 Supikoirat

- Supikoiria hoidetaan yleensä kuten kettuja, mutta lajin lajityypillisistä vaatimuksista ei ole juurikaan tietoa. Hyvinvointiongelmia supikoirille saattavat aiheuttaa verkkopohjaiset häkit, virikkeettömyys, poikasten vieroitusikä, jalkasairaudet sekä puuttuva mahdollisuus parinvalintaan ja pariuskollisuuteen sekä talviuneen.

3.1.3. Minkit

- Stereotyyppinen käytös on yleistä tarhatuilla minkeillä. Sitä esiintyy jopa 85 %:lla eläimistä. Turkin, hännän ja jalkojen pureminen on yleistä.
- Tyypillinen minkkihäkki ei täytä eläinten hyvinvointitarpeita: minkeiltä puuttuvat mahdollisuudet mm. riittävään liikkumiseen, kiipeilemiseen ja uimiseen. Tutkimuksissa minkit ovat osoittaneet voimakasta tarvetta uimiseen muun liikkumisen ohella.
- Minkinpoikasten kuolleisuus imetysaikana on korkealla tasolla.

Komission selvitys suositteli näiden tekijöiden johdosta, että ennen kuin supikoirien hyvinvoinnista on olemassa riittävästi tutkimustietoa, kyseisten eläinten pitäminen tarhaolosuhteissa keskeytetään. Maailmassa supikoiraa tarhaavat merkittävässä määrin vain Suomi, Kiina ja Puola. Lisäksi selvityksessä todettiin, että kettujen ja minkkien häkkeitä ja käsittelytapoja olisi kehitettävä huomattavasti, jotta ne olisivat hyväksyttävällä tasolla.

Olosuhteiden kehittämisessä mainittiin keskeisinä tekijöinä mm. eläinten mahdollisuudet juoksemiseen ja lajitovereiden välttämiseen sekä minkeillä uimiseen. Turkistarhauksen olosuhteiden parantamiseen liittyvä ongelma on, että tarhaus muuttuu helposti taloudellisesti kannattamattomaksi, mikäli eläinten olosuhteita parannetaan hyvinvoinnin kannalta merkittävällä tavalla. Eläinsuojelulain nojalla on perusteltua, että turkiseläimille taattaisiin tuotantoeläiminä samantasoiset olosuhteet kuin eläintarhaeläinten kohdalla vaaditaan.

Myös Suomessa on viime vuosina tehty useita turkiseläinten hyvinvointiin liittyviä tutkimuksia.

⁸ http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/international/out67_en.pdf

Vuonna 2011 julkaistiin Suomessa toteutettu tutkimus⁹, jossa oli selvitetty, väheneekö minkkien stereotyyppinen käyttäytyminen, jos minkeille annetaan mahdollisuus uima-altaan käyttämiseen. Tutkimuksessa todettiin, että uimamahdollisuus vähensi tutkimusasetelmassa stereotyyppisen käyttäytymisen kehitystä minkeillä.

Vuosina 2007-2008 Suomessa julkaistiin useampikin tutkimus¹⁰, joissa tarkoituksena oli selvittää sinikettujen motivaatiota maa-alustalle pääsemiseen ja sen kaivamiseen. Tulokseksi saatiin muun muassa, että ketuilla, joilla oli tutkimusasetelmassa käytössään myös hiekkapohja, esiintyi vähemmän suunkäyttöön liittyviä stereotyyppioita kuin pelkästään verkkopohjalla kasvaneilla ketuilla. Hiekkapohjan ottaminen pois kettujen käytöstä aiheutti myös ns. rebound-efektin, joka tarkoittaa sitä, että ketuilla oli patoutunut tarve kaivaa hiekkapohjaa sen jälkeen, kun se taas palautettiin kettujen käyttöön.

Stereotyyppinen käyttäytyminen on merkki siitä, että eläimen sopeutuminen sen elinolosuhteisiin ei ole toiminut eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävällä tavalla.

Tutkimustulosten, Euroopan komission tieteellisen komitean raportin ja Euroopan neuvoston suosituksista huolimatta turkistarhoilla ei edelleenkään huomioida turkiseläinten lajityypillisiä käyttäytymistarpeita. Käyttäytymistarpeiden toteuttamatta jättäminen heikentää eläinten hyvinvointia.

3.3 Tarhoilla tehtyjen kuvausten esille tuomia eläinsuojeluongelmia

Suomen ohella Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa on viime vuosien aikana tullut julkisuuteen tarhojen tilannetta dokumentoivaa kuvamateriaalia.

Materiaalissa esiin tulleet ongelmat ja laiminlyönnit ovat olleet samanlaisia kaikissa maissa: lajitovereiden tappamista, vahingoittamista ja syömistä, vakavia ja hoitamattomia silmä-, ien- ja muita tulehduksia, vahingoittuneita ja halvaantuneita raajoja, irtipurjuja häntiä ja vakavaa stereotyyppistä häiriökäyttäytymistä. Lisäksi materiaali on paljastanut puutteita lainsäädännön noudattamisessa esimerkiksi puhtaan veden ja virikemateriaalien sekä yleisen hygienian osalta.

3.4. Ympäristöongelmat

Turkisten tuotanto vaatii paljon energiaa eli käytännössä fossiilisia polttoaineita, joiden hiilidioksidipäästöt kiihdyttävät ilmastonmuutosta. Lisäksi turkistarhat tuottavat ilmaa happamoittavia päästöjä sekä vesistöihin niitä rehevöittäviä typpi- ja fosforipäästöjä. Myös turkisten muokkauksessa, värjäyksessä ja muussa teollisessa käsittelyssä käytetään voimakkaita kemikaaleja.

Huhtikuussa 2011 Euroopan turkistuottajien EFBA:n "The Parliament Magazine" -lehdessä ollut mainos kiellettiin harhaanjohtavana. Mainoksessa turkisten väitettiin olevan mm. "kestäviä" ja "ympäristöä säästäviä" sekä "luonnonmukainen tuote, joka on kompostoitava". Mainoskieltoon päädyttiin, kun turkisteollisuus ei pystynyt todistamaan, että turkiksilla ei ole ympäristöä vahingoittavaa vaikutusta ottaen huomioon miten se tuotetaan teollisesti. Maaliskuussa 2012

⁹ Ahola, L., Mononen, J. & Mohaibes, M. Effects of access to extra cage constructions including a swimming opportunity on the development of stereotypic behaviour in singly housed juvenile farmed mink (Neovison vison). Applied Animal Behaviour Science 134 (2011): 201- 208.

¹⁰ Koistinen, T., Ahola, L. & Mononen, J. Blue foxes' (Alopex lagopus) preferences between earth floor and wire mesh floor. Applied Animal Behaviour Science 111 (2008): 38-53.
Koistinen, T. & Mononen, J. Blue foxes' motivation to gain access to solid floors and the effect of the floor material on their behavior. Applied Animal Behaviour Science 113 (2008): 236-246.

Euroopan turkistuottajien kustantama, turkistuotteiden ympäristöystävällisyyttä korostanut mainos tuomittiin harhaanjohtavaksi. Iso-Britanniassa mainonnan totuudenmukaisuutta sekä eettisyyttä tarkkaileva mainosalan itsesääntelyelin ASA totesi, että mainos, jonka mukaan "turkistuotteiden käyttö on ympäristöystävällistä" (it's eco-friendly to wear fur), on väitteessään sekä harhaanjohtava että perusteeton. Asa kielsi turkistuottajien ympäristömainoksen käytön.

Myös Suomen kuluttaja-asiamies on kieltänyt turkisten mainostamisen ympäristöystävällisempinä kuin keinoturkikset jo vuonna 1993.

Suomessa MTT:n tekemän tutkimuksen mukaan turkisten hiilidioksidipäästöt ovat moninkertaiset vastaaviin keinomateriaaleista valmistettuihin takkeihin verrattuna. Samoin turkikset aiheuttavat huomattavasti suuremmat happamoittavat päästöt kuin keinomateriaalitakit. Rehevöittävien päästöjen osalta turkikset kuormittavat ympäristöä vähemmän kuin keinomateriaalitakit, jos turkisten eduksi lasketaan turkiseläimille syötettävän Itämerestä pyydystetyn kalan ravinteita poistava vaikutus. Toisaalta keinomateriaalien rehevöittävät päästöt olivat hyvin pieniä.

Turkiseläinten ulosteet valuvat tarhoilla verkkopohjaisten häkkien alle. Ne sisältävät huomattavat määrät typpeä ja fosforia, jotka molemmat rehevöittävät vesistöjä niihin huuhtoutuessaan. Turkistuotannon yhteenlasketut typpipäästöt ovat Suomessa 430 tonnia vuodessa ja fosforipäästöt 45 tonnia vuodessa. Tämä merkitsee sitä, että Suomen turkiseläinten tuottama lanta- ja virtsamäärä vastaa 1,2 miljoonan ihmisen puhdistamattomien jätevesien sisältämää uloste- ja virtsamäärää.

Vesistöjen rehevöityminen aiheuttaa muun muassa kalalajiston köyhtymistä ja myrkyllisten sinilevälautojen yleistymistä. Suomen vesistöjä rehevöittävästä kokonaispäästöistä turkistarhojen osuus on varsin pieni: fosforista noin 1,1 % ja typestä noin 0,6 % on peräisin turkistarhoilta. Ongelma on kuitenkin usein paikallisesti erittäin merkittävä: turkistarhat ovat keskittyneet tiettyyn osaan Suomea, jolloin kokonaiskuormituksen merkitys alueen vesistöille korostuu. Lisäksi yksittäisten tarhojen eläinmäärät kasvavat voimakkaasti, jolloin myös paikallinen kuormitus ja sen riskit kasvavat.

Turkiseläinten lannasta ja virtsasta vapautuu myös happamoittavia päästöjä eli pääasiassa ammoniakkia, joka kohoaa ilmaan ja leviää tarhan lähiympäristöön. Ammoniakki aiheuttaa tarhojen lähellä puustovaurioita, erityisesti havupuiden vahingoittumista.

Turkistuotannossa eri tuotantovaiheet vaativat energiaa: esimerkiksi rehun kuljetukset, pakastaminen, kuumentaminen, jauhaminen ja valmistus sekä nahkojen kuivaus, nahkojen muokkaus ja muu käsittely ovat työvaiheita, jotka kukin antavat oman lisänsä turkistuotannon yhteenlaskettuun sähkön- ja polttoainekulutukseen. Turkistarhaus aiheuttaakin välillisesti ympäristökuormitusta suuren energiankulutuksensa takia. Sekä öljynkulutuksen että kokonaisenergiankulutuksen vertailu osoittaa, että tarhakasvatetun aidon turkiksen tuotanto aiheuttaa moninkertaisesti suuremman ympäristörasituksen kuin esimerkiksi tekoturkin tai muun keinokuituvaatteen valmistus.

4. Esityksen vaikutukset

Turkistarhauksen kieltäminen merkitsee yhden elinkeinon kieltämistä. Tämän vuoksi elinkeinoa koskevien päätösten on oltava sosiaalisesti kestäviä, eli siirtymäaika on oltava riittäviä ja tilanteen ennakoitavissa yrittäjille. 1980-luvulta tähän päivään tarhojen määrä on pudonnut yli 6000 tarhasta noin 1000 turkistarhaan. Tämä on tapahtunut hallitsemattomasti kansainvälisten suhdanteiden seurauksena. Turkistuotannon kannattavuuteen vaikuttavat merkittävästi nahkojen markkinahinnat, jotka voivat vaihdella vuosittain huomattavasti. Turkistuotteita kasvatetaan pääasiassa vientiä varten ja 98 % tuotannosta viedään ulkomaille.

Turkistuotannon lopettamisella on taloudellisia ja työllisyysvaikutuksia. Eläinten hyvinvointi- sekä ympäristösyistä turkistuotannon jatkamista ei kuitenkaan voida pitää kestäväenä tuotantomuotona.

Turkistarhauksen salliminen luo Suomelle myös kielteistä kansainvälistä mainetta, kun yhä useampi Euroopan maa on päättänyt kieltämään turkistarhauksen epäeettisenä elinkeinona.

Turkistarha työllistää Suomessa nykyisin keskimäärin 0,7 henkilöä tarhaa kohden. Tämä merkitsee noin 700 täysipäiväistä työvuotta. Luku on laskenut 1990 luvulta. Noin 40 % tiloista on päätoimisia turkistarhoja, muilla tiloilla eläinten tarhaaminen on yksi tuotantosuunta muiden rinnalla. (lähde: Turkistilojen talous ja alan merkitys sekä tulevaisuuden näkymät Suomessa. MTT:n selvityksiä 160, 2008.). Välillisestä työllistäväydestä on olemassa toisistaan poikkeavia arvioita. Alan välillisen työllistäväyden määrä ei kuitenkaan välttämättä edes laske kokonaistyöllistäväyttä muutoksen yhteydessä, vaan muuttaa sen painopisteitä. Turkistarhaajien työllistäminen muiden elinkeinojen aloille edistää osaltaan näiden alojen välillisen työllistäväyden kasvua. Koska suurimmalle osalle turkiskasvattajista turkistuotanto on sivuelinkeino, on heillä olemassa osaaminen jo toiseen ammattiin. Lopuistakin tuottajista osalla on valmiiksi koulutus tai valmiudet myös muihin ammatteihin.

Lähiuosina turkisalaa tulee leimaamaan turkistuottajien eläköityminen ja tuotannosta luopuminen tuottajien ikärakenteen vuoksi. Tarhaajista noin 40 % on yli 50-vuotiaita ja vain noin 10 % alle 35-vuotiaita. Alalle ei tulisi kouluttaa enää uusia nuoria. Tarhojen työntekijöistä moni on ulkomailta palkattavaa kausittaista työvoimaa, eikä kansallisen työllistäväyden lasku ole suoraan verrannollinen työpaikkojen lukumäärään.

Turkistuotannon lopettamisella tulee olemaan vaikutuksia sekä turkistuottajille että turkistuotantoa tukeville elinkeinoille. Valtion toimesta tulee perustaa työryhmä kartoittamaan turkistuotannosta luopuvien uudelleen kouluttautumisen- ja työllistymisvaihtoehtoja sekä mahdollisuuksia eläkkeelle siirtymiseen. Kartoituksessa on huomioitava myös alan sidosryhmät.

Esityksen valmistelussa käytetyt tietolähteet

Eläinsuojelulaki (247/1996)

Eläinsuojeluasetus (7.6.1996/396)

Turkistilojen talous ja alan merkitys sekä tulevaisuuden näkymät Suomessa, Timo Karhula, Arto Latukka ja Teppo Rekilä. MTT:n selvityksiä 160.

EU-eläinsuojelutarkastukset vuonna 2010 (Evira)

Neuvoston direktiivi 98/58/EY, annettu 20 päivänä heinäkuuta 1998, tuotantoeläinten suojelusta

Neuvoston direktiivi 93/119/EY, annettu 22 joulukuuta 1993, eläinten suojelusta teurastus- tai lopettamishetkellä

Neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009, annettu 24 päivänä syyskuuta 2009, eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä

Ahola, L., Mononen, J. & Mohaibes, M. Effects of access to extra cage constructions including a swimming opportunity on the development of stereotypic behaviour in singly housed juvenile farmed mink (*Neovison vison*). *Applied Animal Behaviour Science* 134 (2011): 201–208.

Koistinen, T., Ahola, L. & Mononen, J. Blue foxes' (*Alopex lagopus*) preferences between earth floor and wire mesh floor. *Applied Animal Behaviour Science* 111 (2008): 38-53.

Koistinen, T. & Mononen, J. Blue foxes' motivation to gain access to solid floors and the effect of the floor material on their behavior. *Applied Animal Behaviour Science* 113 (2008): 236–246.

Tilastot 2012, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto (STKL)

Council of Europe conventions and recommendations (European Fur Breeders Association)

The Welfare of Animals Kept for Fur Production. Report of the Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare, 2001. European Commission, Health & Consumer Protection Directorate-General .

Valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat yhteisöt

Eläinsuojeluliitto Animalia

Luonto-Liitto

Oikeutta eläimille

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto